

سند خودباوری امضا شد



گفتوگو با دکتر فاطمه رمضانی، معاون آموزش عمومی
دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی درباره‌ی
تصویب سند اصول و چارچوب فعالیت‌های دوره‌ی پیش‌دبستان

گفتوگو: اصغر ندیری
عکس: اعظم لاریجانی

گاهی با شنیدن نام مدرسه و یا آموزش و پرورش، چنین به ذهن‌ها متبادر می‌شود که این بخش فقط با افراد هفت تا ۱۸ ساله سروکار دارد و برای مثال، اطفال پنج شش ساله، در تصمیم‌گیری‌های تعلیم و تربیت جایگاهی ندارند. اما به تازگی با تصویب سند اصول و چارچوب برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره‌ی پیش‌دبستانی در شورای عالی آموزش و پرورش، روح تازه‌ای در کالبد آموزش و پرورش دمیده شده تا گروهی دیگر از فرزندان کشور تحت پوشش آموزش‌های اصولی، منطبق با قالب‌های خاص این سن قرار گیرند. به همین خاطر، با خانم دکتر فاطمه رمضانی، معاون برنامه‌ریزی ابتدایی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی که علاوه بر هدایت و رسیدگی به امور مرتبط با برنامه‌ریزی درسی دوره‌ی ابتدایی، فعالیت‌های برنامه‌ریزی مربوط به دوره‌ی پیش‌دبستان را نیز به عهده دارد، گفتوگویی انجام داده‌ایم که در پی می‌آوریم.

□ خانم دکتر رمضانی! تصویب سند اصول و چارچوب برنامه و فعالیت‌های آموزش و پرورش دوره‌ی پیش‌دبستانی در شورای عالی آموزش و پرورش را به شما و همکارانتان تبریک می‌گوییم. فکر می‌کنید تصویب این سند چه تأثیری در توسعه و رشد واحدهای پیش‌دبستانی کشور خواهد داشت؟

- سانس کوزم، ابتدا باید بگوییم، درست است که از امضای سند چند ماهی پیش‌تر نمی‌گذرد، اما برنامه‌ریزی و تدبیر در فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره‌ی پیش‌دبستان، در کشور قدمت زیادی دارد. البته در گذشته، به جهت نظرمند نبودن تلاش‌ها، اشکالاتی بر کارها وارد بود، تا حدی که باعث شد حتی سازمان‌های دیگر نیز که می‌توانند در اجرا بازیگر آموزش و پرورش باشند، وارد حوزه‌ی برنامه‌ریزی و تدوین محتوا شوند. فکر می‌کنم تصویب این سند و این که کلیه‌ی مسائل آموزشی پیش‌دبستانی در شورای عالی آموزش و پرورش مطرح شود و وزارت آموزش و پرورش هماهنگ کننده و زمینه‌ساز تولید برنامه و محتوای آموزش‌ها شود، امر خجسته‌ای است و قطعاً رشد و توسعه‌ی فعالیت‌های پیش‌دبستانی در کشور را در پی خواهد داشت.

□ بی‌شک تلاش‌های گروه پیش‌دبستانی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی در زمینه‌ی آماده‌سازی متن اولیه و سپس تکمیل

آن در ارائه به شورای عالی آموزش و پرورش ستودنی است. لطفاً قدری در مورد روند تکمیل و تصویب این سند توضیح دهید.

اولین نسخه‌ی راهنمای برنامه‌ی درسی پیش‌دبستانی، طی رأی‌زنی‌هایی با مناطق و سازمان‌های آموزش و پرورش کشور در سال ۱۳۷۷ و با اعلان نظر کمیته‌های استانی تولید محتوا، آماده‌ی اجرای آزمایشی و عملیاتی شد. می‌توان گفت برنامه‌ی که هم اکنون در شورای عالی آموزش و پرورش، به تصویب رسیده است، تا حدودی همان برنامه و یا متأثر از آن است؛ با این تفاوت که رویکرد آن به شکوفایی فطرت الهی تعبیر یافته است. در سال‌های گذشته، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، از مدرسه‌های ابتدایی کشور که مراکز پیش‌دبستانی در آن‌ها دایر بود، درخواست کرد، نسخه‌ی راهنما را مطالعه کنند و نظرات خود را بفرستند. راهنمای برنامه با این نظرات تکمیل شد. سپس به مرور زمان و در طی سال‌ها، نظریات کوششگران گوناگونی از داخل و خارج سازمان به برنامه منتقل شد و در نهایت شورای علمی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی نیز با برگزاری جلسه‌های متعدد، برنامه و راهنمای آن را جرح و تعدیل کرد. در نهایت هم توانستیم برنامه‌ای منفتح را به شورای عالی آموزش و پرورش بفرستیم و دقیقاً به دلیل اجماع نظریات کارشناسی، تصویب آن با تغییرات اندک انجام شد.

□ برای اجرایی شدن سند و توجیه همکاران پیش‌دبستانی

در سراسر کشور، چه کارهایی صورت داده‌اید؟

- برای آشنایی بیشتر با روش و نوع تفکر ما در این امر و ایجاد نوعی تعامل، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، برای اولین بار تولید و تأمین برنامه را به عهده‌ی خارج از سازمان گذاشت که این از ویژگی‌های منحصر به فرد کار است. بر این اساس، در استان‌ها، کمیته‌هایی برای تولید محتوا تشکیل شدند. اگر برنامه‌های طبق ملاک‌های مورد نظر بود، تصویب و در همان استان به اجرای آزمایشی درمی‌آمد. به نظر می‌رسد، برای اجرایی شدن سند، این کمیته‌های استانی خیلی می‌توانند مؤثر باشند. در شهریورماه ۸۷ هم با اعضای کمیته‌ها در تهران، نشستی را ترتیب دادیم که در ایجاد تعامل و تبیین دیدگاه‌ها خیلی مؤثر بود.

□ **لطفاً در مورد این رویکرد نیمه متمرکز و گاه غیرمتمرکز در تولید محتوای واحدهای کار پیش‌دبستانی که اشاره کردید، قدری بیشتر توضیح دهید.**

- این موضوع به بررسی محتواهای تولیدی استان‌ها برمی‌گردد. به این ترتیب که در هر استان گروه‌هایی تشکیل شده‌اند که برای تولید محتوای برنامه‌ی درسی متناسب با اقلیم، جغرافیا و فرهنگ منطقه، در چارچوب اصول حاکم بر راهنمای برنامه، فعالیت می‌کنند. با انعکاس این فعالیت‌ها به دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، مشاوران متعدد، در بخش‌های گوناگون هم‌چون شعر، قصه و بازی، محتواها را ارزیابی و نتیجه را به گروه پیش‌دبستان ارائه می‌کنند. گروه نیز طبق فرم‌هایی، به جمع‌بندی می‌پردازد و نتیجه را به استان اعلام می‌کند. این اعلام نتیجه، در واقع مجوزی است که استان مذکور و نیز سایر استان‌های متقاضی می‌توانند براساس آن اصلاحات لازم را به عمل آورده و از محتواهای تأیید شده استفاده کنند.

□ **طبق سند، نظارت بر کار مراکز پیش‌دبستانی مرتبط با سازمان بهزیستی و سایر سازمان‌هایی که در زمینه‌ی واحدهای کودکستانی خدماتی ارائه می‌کنند (مانند ادارات رفاه ارگان‌ها و وزارت‌خانه‌ها)، چگونه خواهد بود؟**

- این مصوبه می‌گوید، تمام مراکز پیش‌دبستانی باید تابع راهنمای برنامه باشند. وزارت آموزش و پرورش بر اجرا شدن یا اجرائشدن برنامه نظارت دارد و در این امر، دفتر آموزش ابتدایی، بازوی کمکی وزارت‌خانه است. بدیهی است، از این به بعد، پس از اتمام تولید و تدوین راهنمای برنامه، به کم و کیف حسن اجرای آن توجه خواهیم داشت. البته با توجه به این که وظیفه‌ی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، بیشتر مبتنی بر رویکرد برنامه‌ریزی و تعیین هدف است، ممکن است ما وارد مرحله‌ی اجرا نشویم، ولی مطمئن باشید اگر مشکلی در زمینه‌ی محتوا و عدم توجه به رویکرد، هدف‌ها و اصول برنامه‌ی درسی دوره‌ی پیش‌دبستان در هر سطحی ملاحظه کنیم، برای حل آن وارد عمل خواهیم شد.

تقدیر از منوچهر ترکمان و دیگر پیشکسوتان

خانم رضائی و آقای طاهری (کارشناس مسئول گروه پیش‌دبستانی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی) که در گفت‌وگو حاضر بودند، هر دو تأکید داشتند، از تمامی کارشناسانی که در سال‌های دور و نزدیک در نضج فعالیت‌های پیش‌دبستانی و ضرورت توجه به برنامه محوری در این دوره از تعلیم و تربیت کودکان در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تلاش کرده‌اند، یاد شود. مرحوم آقای منوچهر ترکمان و آثاری که از ایشان در حوزه‌ی پیش‌دبستانی به یادگار مانده است، همواره مورد توجه مسئولان، برنامه‌ریزان و مربیان بوده و از آن‌ها استفاده‌های فراوانی به عمل آمده است.

□ **آیا با مربیان واحدهای پیش‌دبستانی سخن خاصی دارید؟**

- در ارتباط با راهنمای برنامه‌ی درسی پیش‌دبستانی و اولین تجربه‌ی تولید غیرمتمرکز محتوا در استان‌ها و نیز مجتمع‌های آموزشی و پیش‌دبستانی، از مربیان سراسر کشور درخواست می‌کنم، به طی روند موفقیت‌آمیز این برنامه کمک کنند. تجربه‌ها و محتواهای موفق را ارائه دهند و با کمیته‌های استانی خودشان همکاری کنند. از مؤسسات بنام پیش‌دبستانی (دولتی و غیردولتی) هم می‌خواهیم که محتواهای قابل رقابت و با کیفیت تولید کنند تا در آینده با توقف احتمالی کارها روبه‌رو نشویم.

□ **آیا همه‌ی محتواهای تولید شده را تأیید خواهید کرد؟**

- اگر کارها برای ما ارسال شوند، همگی بررسی خواهند شد. هدف ما ایجاد خودباوری در مربیان و کمیته‌های تولید محتوای استانی است. حتی اگر تولیدات استانی، از لحاظ کیفی با مؤسسات بزرگ برابری نکنند، ما به صرف این که برآمده از کوشش و فکر و امکانات ناحیه است، حمایتشان خواهیم کرد. بها دادن به این فعالیت‌ها، ما را از افتادن به مسیر یک تألیفی باز می‌دارد. حال که پاب استفاده از برنامه‌های درسی گوناگون در دوره‌ی پیش‌دبستانی مطرح شده، بهتر است کاری کنیم که دیگر در این حوزه - لاقلاً - دوباره به تألیف متمرکز باز نگردیم.

جایگاه مجله‌ی رشد آموزش پیش‌دبستانی

در گفت‌وگو با خانم رضائی، وی معتقد بود، با توسعه‌ی فعالیت‌های مجله‌ی رشد آموزش پیش‌دبستانی، این مجله می‌تواند به ارگان بیان‌کننده‌ی دیدگاه‌های علمی و نیز به ارگان رسمی و قانونی مرتبط با دوره‌ی پیش‌دبستان در کشورمان تبدیل شود.

نگرانی از المپیاد پیش‌دبستانی!

خانم رضائی، در حین گفت‌وگو، ضمن این که از برنامه محوری در دوره‌ی پیش‌دبستانی سخن می‌گفت، نگرانی خود را از ورود ابرازی برخی تجارتخانه‌های آموزشی به حوزه‌ی پیش‌دبستان ابراز داشت. وی معتقد بود، باید خیلی دقت کنیم تا آسیب‌هایی که هم اکنون به واسطه‌ی فعالیت‌های غیر علمی برخی مؤسسات، بر آموزش و پرورش وارد شده است، به حوزه‌ی پیش‌دبستانی نیز تسری نیابد. وی حتی از ضرورت تشکیل واحدی برای نظارت و صدور مجوز بر تولیدات آموزشی مرتبط با دوره‌ی پیش‌دبستانی با محوریت سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی به واسطه‌ی دخالت و نظارت برنامه‌های سازمان سخن به میان می‌آورد.